

کتاب الغدیر خدمتی بی نظیر برای تقریب مذاهب اسلامی است

آیت الله احمد عابدی گفت: علامه امینی هر بحثی را که در الغدیر مطرح می‌کند به عمق آن بحث بسیار جامع و کامل وارد می‌شود، متوجه همه اشکالات و نقدها است و بعد به آن می‌پردازد.

آیت الله احمد عابدی گفت: علامه امینی هر بحثی را که در الغدیر مطرح می‌کند به عمق آن بحث بسیار جامع و کامل وارد می‌شود، متوجه همه اشکالات و نقدها است و بعد به آن می‌پردازد.

خبرگزاری مهر - گروه دین و آیین - فاطمه علی آبادی: امروز سالگرد رحلت علامه امینی مؤلف کتاب شریف «الغدیر» است. علامه عبدالحسین امینی، فقیه، محدث، متکلم، مورخ، نسخه شناس و از علمای بزرگ شیعه در قرن چهاردهم هجری قمری بود. علامه امینی از ۲۲ سالگی برای تحصیل علوم اسلامی به نجف رفت و از مرجع تقلید نجف اجازه اجتهاد دریافت کرد. علامه امینی علاوه بر نگارش آثار مهم علمی، کتابخانه امیرالمؤمنین (ع) را در نجف تأسیس کرد که حاوی ۷۰ هزار نسخه خطی است.

آثار مکتوب امینی، همه، ارجمند و خواندنی است، اما، در آن میان، «الغدیر» جایگاهی ویژه دارد و این دایره المعارف سترگ را باید «شاهکار» او بلکه شاهکار بزرگ شیعه در عصر حاضر دانست، نگارش «الغدیر»، تقریباً حدود ۴۰ سال از عمر ایشان را به خود اختصاص داد.

به مناسبت سالروز وفات آن عالم ربانی برای واکاوی و شناخت بیشتر این چهره درخشان تشیع و کتاب گران سنگ الغدیر، با آیت الله احمد عابدی استاد برجسته حوزه علمیه قم به گفتگو نشستیم که در ادامه حاصل آن را می‌خوانید:

* نام مرحوم علامه امینی، با کتاب «الغدیر» گره خورده است. کتابی که ثمره عمر شریف آن عالم بزرگوار بود. ایشان در نگارش الغدیر از کدام سبک الگو گرفت؟

این سبک بحثی که مرحوم علامه امینی در کتاب الغدیر دارند بسیار بسیار متأثر از سبک علامه میرحامد حسین موسوی کنتوری لکهنوی هندی در کتاب عیقات الانوار است.

کتاب عیقات الانوار در واقع زمینه ای شد برای کارهایی که بعدها در بحث مناظرات مکتوب شیعه و سنی پدید آمد، به عبارت دیگر در هندوستان آقای شاه صاحب دهلوی آمد کتاب اثنی عشریه نوشت و گفت شیعه ها عالم، کتاب و حدیث ندارند.

بعد این گفتار بود که علامه آقا بزرگ تهرانی کتاب الذریعه را نوشت تا از این طریق شیعه را به جهان معرفی کند، همچنین سید محسن جبل عاملی هم کتاب اعیان الشیعه را نوشت و گفت اگر شما می‌گوئید شیعه ها عالم ندارند این همه اسامی علمای شیعه است و میرحامد حسین رضوان الله علیه آمد و کتاب عیقات الانوار را نوشت و تنها چند حدیث که قریب به ۱۲ روایت از جمله حدیث غدیر، حدیث ولایت، حدیث مدینه العلم و... می‌شد که درباره هر کدام از این احادیث یک جلد نوشت که برای هر کدام بحث دلالتی و سندی مطرح می‌کند، گاهی سند یک حدیث را از جهات مختلف و بعضاً یک حدیث را از ۵۰۰ جهت مورد بررسی قرار می‌دهد و صحیح بودن آن را از کتب اهل سنت به اثبات می‌رساند و بعد به دلالت حدیث می‌پردازد.

علامه امینی در سبک نگارش کتاب الغدیر تحت تأثیر عیقات الانوار بود اما ایشان تنها یک حدیث غدیر را انتخاب کرد و به صورت گسترده و مفصل درباره آن بحث کرد. در حالی که عیقات تنها بحث سندی و دلالتی انجام می‌داد اما علامه امینی می‌آمد به مناسبت بحث حدیث، از اینکه این حدیث در فلان تاریخ و در کجای قرآن و مطالبی که درباره آن بیان شده بسیار پرداخته است، به عنوان دیگر مطالب استطرادی در الغدیر بسیار زیاد است بنابراین از این جهت بسیار شبیه عیقات است.

عیقات با اینکه همه مطالبش همانند کتاب الغدیر از کتب اهل سنت است اما کتاب الغدیر بسیار با تجلیل و با احترام از علمای اهل سنت یاد می‌کند حتی صحابه را با همان تعابیری که علمای اهل سنت رضی الله علیه به کار می‌برند به کار برده شده است

عیقات با اینکه همه مطالبش همانند کتاب الغدیر از کتب اهل سنت است اما کتاب الغدیر بسیار با تجلیل و با احترام از علمای اهل سنت یاد می‌کند حتی صحابه را با همان تعابیری که علمای اهل سنت رضی الله علیه به کار می‌برند به کار برده شده و علامه امینی ادب و احترام نسبت به علمای اهل سنت را در کتاب الغدیر همانند عیقات بسیار فراوان رعایت کرده است.

از طرف دیگر فصاحت و بلاغت الغدير واقعاً بی نظیر بوده و بسیاری از جملاتش عربی است، فصاحت آن به گونه ای است که گویی از یک عرب صادر شده است، البته بعضی ها می گویند علامه امینی کتاب را به برخی عرب زبان ها داد تا درباره آن نظر دهند اما سطح فصاحت و بلاغت متن الغدير بسیار بالاتر از این سخنان است.

*نکته بسیار برجسته و قابل توجه «الغدير» آمیختگی آن با آیات قرآن مجید، حدیث و تاریخ است؛ چرا الغدير را کتاب جامع الاطراف می نامند؟

علامه امینی مباحث الغدير را اینگونه شروع کرد که حدیث غدیر را ابتدا در قرآن کریم، بعد از تاریخ و سپس از میان اشعار شعرای عرب که در طول تاریخ از قرن اول و دوم تا عصر خویش در خصوص حدیث غدیر سروده و بیان شده بود را استخراج و در کتاب الغدير ذکر می کند. حتی زمانی که می خواهد درباره شعر شعرا بحث کند درباره زندگی نامه، افکار و باورهای آن شاعر نیز به بحث می پردازد، یا مثلاً زمانی که کسی می آید و به یک حدیث اشکال وارد می کند و آن را جعلی می نامد علامه امینی به صورت مفصل قریب به یک جلد به احادیث موضوعه می پردازد. همچنین ایشان جدولی درباره کسانی که متهم به دست و جعل احادیث هستند را طراحی می کند که در آن جدول نام این افراد از ده حدیث گرفته تا ۵۰۰ هزار حدیث نام برده شده است.

اگر کسی بخواهد به الغدير با عنوان کتاب فقه الحدیثی نگاه کند حقیقتاً یک فقه الحدیث است، اگر کسی بخواهد به الغدير را با عنوان نقد حدیث بنگرد واقعاً کتاب نقدالحدیث محسوب می شود، اگر کسی بخواهد به الغدير با عنوان کتاب کلامی رجوع کند موضوع آن کلامی بوده و از کتاب های کلامی به شمار می رود، اگر کسی بخواهد کتاب الغدير را به عنوان کتاب تحلیل تاریخی نگاه کند باز همین طور است و اگر کسی بخواهد الغدير را به عنوان کتاب ادبی و اجتماعی نگاه کند یک کتاب ادبی و اجتماعی تمام است.

در واقع کتاب الغدير دریایی از مطالب است که علامه امینی در این کتاب گرد آورده و عجیب آن است که ایشان برای نگارش این کتاب به شرق و غرب جهان اسلام مسافرت کرد، مرحوم علامه همه این کتاب ها را تهیه و خواند و به همه این کتاب ها مراجعه کرد و بدون واسطه آنها را نقل می کند، نقل ایشان بسیار بسیار دقیق است تا مبدا مطلبی کم و زیاد شود از این نوع مطالب در الغدير بسیار زیاد است.

مطالبی که در هیچ کتابی یافت نمی شود در الغدير بیان شده است، مطالبی مانند شاعران عصر جاهلیت که کمتر نام آنان بیان شده اینک آنان چه شعری سروده اند، نکته و بندشان چه بود همه آن مطالب در الغدير بیان شده است؛ بنابراین الغدير کتابی جامع است.

*علامه امینی چگونه با نگارش الغدير توانست غدیر را به مسأله ای برای وحدت اسلامی تبدیل کند؟

به علامه امینی گفته شد در این دوران که وحدت شیعه و سنی بسیار ضرورت دارد چه لزومی داشت که شما این کتاب را بنویسید ایشان فرمودند بیشترین خدمت را در جهت تقریب و وحدت شیعه و سنی را من انجام دادم زیرا تا قبل از این برخی از اهل سنت تصورات دیگری از شیعه داشتند که من با نوشتن این کتاب ثابت کردم که شیعه یک فرقه اسلامی است و از فرقه های اصلی دین مقدس اسلام به شمار می رود و این مقدار را من ثابت کردم و بقیه را شما انجام دهید؛ بهترین شاهد بر صدق این گفته علامه امینی آن تقریبات های علمای اهل سنت الازهر است که در جلد های مختلف الغدير بیان شده است.

گاهی اوقات بیان می شود که چرا احادیث امام زمان (عج) در کتب اربعه ذکر نشده باید پاسخ داد که این مباحث ربطی به حدیث غدیر ندارد؛ اما علامه امینی مفصل درباره این مطلب در الغدير بحث کرده است. یا مثلاً موضوع کتاب الغدير حدیث غدیر است و آیاتی که مربوط به غدیر می شود باید بحث شود ولی به مناسبت اینکه علامه امینی می خواهد ولایت امیرمومنان علی (ع) را با حدیث غدیر مطرح کند می آید و به تبیین آیه ولایت می پردازد در حالی که آیه ولایت به حدیث غدیر ربطی ندارد.

ذیل همین آیه ولایت است که حضرت علی (ع) هنگام نماز انگشتی خویش را به فقیر می بخشند؛ علامه می آید برای این آیه سوالاتی مطرح می کند مبنی بر اینکه حضرت علی (ع) یک شخص بود در حالی که آیه ولایت جمع است برای همین مسأله ای که در اینجا مطرح می شود آن است که آیا زکات را می شود در نماز پرداخت کرد یا خیر؟ و اینکه اگر زکات بر عهده امام علی (ع) بوده آیا نباید قبل از نماز ادا می کردند چرا در نماز زکات را دادند؟ آیا پرداخت زکات در نماز یکی از مستحبات نماز محسوب می شود یا خیر؟ اینگونه مطالب که ذیل این آیه بحث می شود در بسیاری از تفاسیر مانند کتاب کم نظیر و بی نظیر المیزان با آن همه عظمت، شرافت و بزرگی که این کتاب دارد که بعد از الغدير نیز نوشته شده و علامه طباطبایی آگاهی کامل به افکار علامه امینی داشتند خواهیم دید که الغدير مراتب مفصل تر، بهتر و جامع تر از المیزان آیه ولایت را مورد بحث و بررسی قرار داده است.

علامه امینی می فرماید این متعارف است که در قرآن برای مفرد ضمیر جمع بیاورد بنابراین دلیل مفرد بودن آیه ولایت احترام گذاشتن به امام علی (ع) بوده است. در زبان فارسی برای اینکه به طرف مقابل احترام بگذاریم از لفظ شما فرمودید؛ استفاده می شود و علامه طباطبایی به همین اندازه بحث می کنند اما مرحوم امینی در الغدیر حداقل ۳۰ آیه قرآن را شاهد می آورد که ضمیر آیات جمع است و خود اهل سنت در کتب خود بیان می کنند که این آیات درباره یک نفر نازل شده است؛ بنابراین الغدیر بسیار گسترده و فراوان درباره مطالب مطرح شده بحث می کند.

علامه امینی درباره پرداخت زکات در نماز می فرمایند مقصود از زکات در این آیه به معنای زکات واجب نیست بلکه مراد زکات مستحبی است، بنابراین صدقه مستحبی ضرورتی ندارد که قبل از نماز پرداخت شود هر زمان که پیش آمد می توان آن را پرداخت کرد.

برای مثال کسی که می آید و در یک کتاب بحث می کند که انگشتی که حضرت علی (ع) به فقیر بخشید طلا بوده علامه به این ادعا چنین پاسخ می دهند و می فرمایند اینگونه نبود که انگشتی حضرت طلا باشد چرا که استفاده طلا برای مردان حرام است اما انگشتی ایشان به اندازه طلا قیمت داشت.

علامه امینی هر بحثی را که در الغدیر مطرح می کند به عمق آن بحث بسیار جامع و کامل وارد می شود، متوجه همه اشکالات و نقدها است و بعد به آن می پردازد. الغدیر از کتب بسیار ارزشمند شیعه به شمار می رود و این کتاب خدمت بسیاری به عالم تشیع کرد، کتاب الغدیر کتابی تأثیرگذار در جهان اسلام است.